

SFDR

Informatieverschaffing over de integratie van duurzaamheidsrisico's en duurzaamheidskenmerken van de pensioenregeling

Inhoudsopgave

1	Informatie over de integratie van duurzaamheidsrisico's	3
1.1	Informatie over de duurzaamheid van uw pensioen	3
1.2	We houden rekening met duurzaamheidsrisico's en de effecten daarvan	3
1.3	Duurzaamheidsrisico's voor bedrijven	3
1.4	Duurzaamheidsrisico's voor overheden	4
1.5	Duurzaamheidsrisico's voor vastgoed	4
1.6	Gevolgen van duurzaamheidsrisico's	5
1.7	Hoe PME omgaat met duurzaamheidsrisico's?	5
1.8	Bestuurlijk overzicht	5
2	Informatie over de ecologische en sociale kenmerken van de pensioenregeling	6
2.1	Welke ecologische en sociale kenmerken worden gepromoot in de pensioenregeling?	6
2.2	Houdt dit financiële product rekening met de belangrijkste negatieve effecten op duurzaamheidsfactoren?	6
2.3	Welke beleggingsstrategie volgt dit financiële product?	7
2.4	Wat zijn de bindende elementen van de beleggingsstrategie die wordt gebruikt om de beleggingen te selecteren om elk van de milieu- of sociale kenmerken te bereiken die door dit financiële product worden bevorderd?	7
2.5	Wat is het beleid om de goede governancepraktijken van de ondernemingen waarin is belegd te beoordelen?	8
2.6	Wat is het streefpercentage naar duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling conform de EU Taxonomie?	8
2.7	Kan ik online meer productspecifieke informatie vinden?	9

1 Informatie over de integratie van duurzaamheidsrisico's

1.1 Informatie over de duurzaamheid van uw pensioen

Als PME ergens in investeert, heeft dat invloed op de wereld. En wat er in de wereld gebeurt, heeft op zijn beurt invloed op de beleggingen van PME en daarmee op het pensioen van deelnemers en gepensioneerden. Voor een goed pensioen is het daarom belangrijk dat we de invloeden op onze beleggingen goed begrijpen en verantwoordelijkheid nemen voor de effecten van onze beleggingen. Het opnemen van duurzaamheidsrisico's in het beleggingsproces kan positieve gevolgen hebben voor de lange termijn risicorendementsverhouding van de beleggingen van de pensioenregeling. Daarom worden duurzaamheidsrisico's meegenomen bij het nemen van beleggingsbeslissingen voor het pensioen. Ook de wet- en regelgeving stelt steeds meer eisen voor duurzaamheid en de informatie die een pensioenfonds daarover verstrekt.

1.2 We houden rekening met duurzaamheidsrisico's en de effecten daarvan

Duurzaamheidsrisico is het risico dat de waarde van een belegging daalt door een gebeurtenis of omstandigheid op ecologisch, sociaal of governance gebied (ESG). Gebeurtenissen op ecologisch gebied zijn bijvoorbeeld klimaatverandering, schaarste aan natuurlijke hulpbronnen en vervuiling. Gebeurtenissen op sociaal gebied zijn bijvoorbeeld arbeidskwesties en productaansprakelijkheid. Bij governance gaat het om onderwerpen als aandeelhoudersrechten, bedrijfsethiek, diversiteit en beloning van bestuurders.

Als een duurzaamheidsrisico zich voordoet, heeft dat gevolgen voor andere (financiële) risico's. Hierdoor kan de waarde van de investering dalen. Als bijvoorbeeld een sector negatief beïnvloed wordt door klimaatverandering, kunnen de producten en diensten van die sector minder in trek zijn. Daardoor kan de winstgevendheid onder druk komen te staan. De energietransitie kan impact hebben op een bedrijf omdat de onderneming geconfronteerd wordt met hogere kosten om producten te produceren. Hierdoor kan de waarde van aandelen dalen of wordt de kredietwaardigheid minder. Ook kan een bedrijf of land negatief in het nieuws komen door een milieu- of arbeidskwestie, waardoor de reputatie van het bedrijf of land verslechtert. Ook hierdoor kan de waarde van de aandelen of de kredietwaardigheid van het land of bedrijf dalen.

1.3 Duurzaamheidsrisico's voor bedrijven

De belangrijkste ecologische risico's voor bedrijven zijn onder te verdelen in transitierisico's en fysieke risico's. Naar verwachting wordt het gebruik van fossiele energie de komende jaren in toenemende mate vervangen door het gebruik van duurzame energiebronnen. Bedrijven die veel (fossiele) energie gebruiken (zoals transportbedrijven) of die producten maken die veel fossiele energie gebruiken (zoals producenten van cement of energiecentrales) worden mogelijk geconfronteerd met hogere kosten of een daling in de verkoop van hun producten als ze niet tijdig hun producten of productieprocessen aanpassen. Dit wordt het transitierisico genoemd. Door klimaatverandering ontstaan er bovendien fysieke risico's voor sommige bedrijven. Bedrijven met fabrieken op kwetsbare plekken kunnen door een grotere kans op extreme weersomstandigheden of overstromingen als gevolg van klimaatverandering bijvoorbeeld negatief worden geraakt doordat fabrieken gedurende korte of lange tijd niet operationeel zijn. Ondernemingen die veel water gebruiken voor hun producten zoals de voedingsmiddelenindustrie kunnen te maken krijgen met waterschaarste als gevolg van het opwarmen van de aarde.

Sociale risico's kunnen betrekking hebben op verschillende partijen, zoals de medewerkers van een bedrijf of de klanten. Een voorbeeld van een sociaal risico is wanneer een bedrijf negatief in het nieuws komt vanwege een arbeidskwestie, met een verslechtering van de reputatie tot gevolg. Hierbij kan worden gedacht aan berichtgeving over de slechte arbeidsomstandigheden waaronder producten van een bedrijf worden gemaakt, zoals het ontbreken van de mogelijkheid tot het oprichten van een vakbond en de veiligheid van het werk in fabrieken. Daarnaast kunnen slechtere werkomstandigheden resulteren in lagere productiviteit en meer ziekteverzuim van medewerkers. De kwaliteit van een product is een ander voorbeeld van een sociaal risico. Wanneer een product onveilig blijkt te zijn, dan kan dit gevolgen hebben voor de gezondheid van de gebruiker van het product. Wanneer een bedrijf onvoldoende de gevolgen van haar bedrijfsactiviteiten en producten op haar werknemers en klanten beheerst, kan dit negatieve gevolgen hebben voor de aandelenkoersen of de kredietwaardigheid van het bedrijf.

Een voorbeeld van een governance risico is als er onvoldoende controle plaatsvindt binnen een bedrijf op het bestuur van een bedrijf. Onder governance valt bijvoorbeeld ook hoe het beloningsbeleid van een onderneming is opgezet en op basis van welke prestaties medewerkers beloond worden. Onvoldoende controle of verkeerde beweegredenen vergroot de kans op slechte of frauduleuze beslissingen die niet stroken met het belang van de onderneming.

1.4 Duurzaamheidsrisico's voor overheden

Ook beleggingen in staatsobligaties kunnen negatief beïnvloed worden door duurzaamheidsrisico's. De blootstelling van een land aan klimaatrisico's kan zijn economie rechtstreeks beïnvloeden. De toenemende schommelingen en extremen van het weer kunnen negatieve gevolgen hebben op bijvoorbeeld de infrastructuur, de landbouw, het toerisme en de watervoorziening. Dit met mogelijk materiële economische gevolgen voor de nationale economieën en de lopende rekeningen. Zo kan de realisatie van klimaatrisico's een negatieve impact hebben op de waardering van staatsobligaties.

Sociale factoren kunnen ook relevant zijn vanwege het belang van menselijk kapitaal voor economische groei. Sociale factoren zoals de samenstelling van de beroepsbevolking, opleiding, gezondheid en economisch welzijn zijn belangrijk voor economische groei. Goede governance is ook relevant voor landen. De politieke stabiliteit, de doeltreffendheid van de regering en de regelgeving, de institutionele kracht, de mate van corruptie en de rechtsstaat van een land kunnen hun economische aantrekkelijkheid beïnvloeden en zijn vaak bepalend voor het economisch succes van een land op de lange termijn. Zo kan een verslechtering van sociale en governance-karakteristieken van een land een negatieve impact hebben op de waardering van staatsobligaties.

1.5 Duurzaamheidsrisico's voor vastgoed

Voor de belegging in vastgoed zijn andere specifieke duurzaamheidsrisico's relevant. Vastgoed kan te maken hebben met ecologische transitierisico's waarbij op basis van toenemende wet- en regelgeving aanvullende eisen kunnen worden gesteld aan bijvoorbeeld het energieverbruik van woningen en kantoren. Dit soort ontwikkelingen kunnen gevolgen hebben voor de waarde van de vastgoedbelegging en kan leiden tot kosten om de woningen te verduurzamen. Daarnaast kunnen op de lange en korte termijn ecologische fysieke risico's verwezenlijken als gevolg van klimaatverandering. Vastgoed zal in bepaalde gebieden schade ondervinden wanneer extreme weersgebeurtenissen zoals hitte of geleidelijke ontwikkelingen zoals de stijging van de zeespiegel zich voordoen. Sociale risico's zijn onder andere relevant bij de verhuur van woningen en kantoren. Het onvoldoende behartigen van huurdersbelangen, zoals achterstallig onderhoud in woningen, kan leiden tot een lage

huurderstevredenheid of negatieve aandacht in het nieuws. Woningen kunnen hierdoor minder aantrekkelijk zijn voor huurders wat leidt tot lagere huuropbrengsten.

1.6 Gevolgen van duurzaamheidsrisico's

Als de waarde van een belegging daalt, is het mogelijk dat de dekkingsgraad van het pensioenfonds ook daalt. Dat kan leiden tot het niet verlenen van toeslagen (indexatie) of het verlagen van pensioenen of pensioenopbouw. Gebeurtenissen op milieu, sociaal of governance gebied kunnen op die manier invloed hebben op de waarde van het pensioen, nu en in de toekomst.

1.7 Hoe PME omgaat met duurzaamheidsrisico's?

PME identificeert en beoordeelt relevante duurzaamheidsrisico's op basis van verschillende bronnen van informatie, zoals eigen onderzoek en informatie van ESG-dataleveranciers. Duurzaamheidsrisico's worden beoordeeld door te kijken naar de gevolgen voor zowel mens, maatschappij en milieu als voor de bedrijfsresultaten. Uitgebreidere informatie over hoe duurzaamheidsrisico's worden beoordeeld is te vinden in het [verantwoord beleggen beleid](#).

Ten aanzien van klimaatverandering is een rapportageraamwerk ontwikkeld door de Task Force on Financial Disclosures (TCFD). Daarmee kan PME rapporteren over de kansen en risico's voor de activiteiten die ontstaan door klimaatverandering. PME publiceert jaarlijks in het jaarverslag een TCFD-rapportage waar meer informatie te vinden is over hoe wordt omgegaan met klimaat gerelateerde risico's.

PME beperkt de duurzaamheidsrisico's van de beleggingen voor het pensioen door het inzetten van verschillende instrumenten, zoals uitsluitingen, actief aandeelhouderschap, ESG integratie, impact beleggen en bij de selectie van vermogensbeheerders.

1.8 Bestuurlijk overzicht en toezicht

De eindverantwoordelijkheid voor het algehele beleggingsbeleid ligt bij het bestuur van PME. De beleggingscommissie van PME is verantwoordelijk voor het in kaart brengen van duurzaamheidsrisico's en kansen die raken aan de beleggingen van PME en adviseert het bestuur daaromtrent. De beleggingscommissie van PME wordt geïnformeerd en geadviseerd over aspecten die raken aan duurzaamheidsrisico's en -kansen door de afdeling Verantwoord Beleggen van MN. Het fiduciaire beheer van de beleggingsportefeuille van PME ligt bij MN. De Chief Investment Officer (CIO) van MN, is voorzitter van de interne MN stuurgroep over klimaatrisico's en -kansen. Managementleden van de vermogensbeheer- en strategie-afdelingen zijn vertegenwoordigd in de stuurgroep. De stuurgroep coördineert het werk van een ondersteunende expertwerkgroep op het gebied van klimaatrisico's en -kansen.

2 Informatie over de ecologische en sociale kenmerken van de pensioenregeling

De pensioenregeling van PME promoot ecologische en sociale kenmerken zoals bedoeld in artikel 8 SFDR. Hoe hier invulling aan wordt gegeven staat beschreven in dit hoofdstuk.

2.1 Welke ecologische en sociale kenmerken worden gepromoot in de pensioenregeling?

PME Pensioenfonds belegt voor een goed pensioen. Dat doen we verantwoord, zodat gepensioneerden hun pensioen ontvangen in een wereld die toekomstbestendig, rechtvaardig en leefbaar is. PME richt zich met name op:

1. Het uitsluiten van ongewenste activiteiten. Dit betreft controversiële wapens, tabak, bont, pornografie, teerzandolie, steenkool en fossiele olie en gas.
2. Het beperken van negatieve effecten van beleggingen door het betrekken van milieu- en sociale factoren en ondernemingsbestuur (ESG) bij beleggingsbeslissingen;
3. Klimaat verandering en arbeid. Dit zijn belangrijke onderwerpen voor de metaalsector en de technologische industrie, en daarom speerpunten in ons beleid;
4. Het realiseren van impact ten aanzien van de energietransitie, circulaire economie, innovatie in Nederland en Europa, betaalbare huisvesting, gezondheidszorg door een deel van de portefeuille aan te wenden voor gericht beleggingen ten aanzien van deze onderwerpen.

Meer informatie over deze duurzame ambities is opgenomen in het [PME Beleid verantwoord beleggen en betrokken aandeelhouderschap](#).

2.2 Houdt dit financiële product rekening met de belangrijkste negatieve effecten op duurzaamheidsfactoren?

PME houdt rekening met de belangrijkste negatieve effecten van de beleggingen op duurzaamheidsfactoren. Duurzaamheidsfactoren zijn door wetgeving gedefinieerd als ecologische, sociale en werkgelegenheidszaken, eerbiediging van mensenrechten, en bestrijding van corruptie en van omkoping.

Ondernemingen met ondermaatse prestaties op ESG gebied worden uitgesloten om de belangrijkste negatieve effecten van de beleggingen op duurzaamheidsfactoren te beperken. De duurzaamheid van de bedrijfsvoering van ondernemingen wordt beoordeeld op basis van verschillende onderwerpen als CO₂-uitstoot, energie- en waterverbruik, ethiek, anti-corruptie en mensen- en arbeidsrechten. De overtuiging is dat ondernemingen met een lage of geen ESG-score verantwoordelijk zijn voor de grootste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren. Daarom wordt niet belegd in deze ondernemingen. Ook wordt specifiek gekeken naar ondernemingen met activiteiten die een grote impact kunnen hebben op het milieu. Ondernemingen actief in sectoren met een hoog klimaatrisico die het laagste scores, worden uitgesloten om de belangrijkste ongunstige effecten op het milieu te beperken. Daarnaast wordt niet belegd in ondernemingen waarvan de producten of diensten geacht worden een negatief effect op de maatschappij te hebben, zoals controversiële wapens, tabak, handvuurwapens voor civiel gebruik, adult entertainment en bont.

Ook wordt niet belegd in landen die slecht scoren op financiële en maatschappelijke aspecten. Op grond van het landenraamwerk worden overheden beoordeeld op verschillende onderwerpen zoals de

kwetsbaarheid voor klimaatrisico's, de bereidheid en mogelijkheid van landen om zich aan te passen aan klimaatverandering, de mate van democratie en de sociale ontwikkeling van een land. Wanneer een land op een van deze indicatoren tenminste tot de 25% slechts-presterende landen behoort, dan wordt niet belegd in het land. In de praktijk worden name landen in opkomende markten uitgesloten op basis van deze criteria. De overtuiging is dat landen die ondermaats presteren op klimaat en sociale onderwerpen onvoldoende verantwoordelijkheid nemen voor de grootste ongunstige effecten van overheden op duurzaamheidsfactoren. Daarom worden deze landen uitgesloten van de beleggingen.

Voor de vastgoedbeleggingen is er aandacht voor de verduurzaming van vastgoed. Voor het Nederlandse vastgoed investeert PME in de verhoging van energie labels. Aan de managers van vastgoed in Nederland, Europa en de VS wordt gevraagd om deel te nemen aan de Global Real Estate Sustainability Benchmark (GRESB). Om hieraan deel te nemen moet informatie over onder andere verschillende duurzaamheidsaspecten zoals het CO₂-en energieverbruik worden gemeten. Op basis daarvan kunnen de ongunstige effecten van vastgoed in Nederland, Europa en de VS gemonitord worden.

Naast het uitsluiten van ondernemingen beoogt PME invloed uit te oefenen op de strategie van ondernemingen om de negatieve effecten op duurzaamheidsfactoren te beperken. Door middel van het Dialoogprogramma wordt engagement gevoerd met ondernemingen waar zich misstanden voordoen en die internationale standaarden omtrent mensen- en arbeidsrechten onvoldoende naleven. Ook ziet het dialoogprogramma op de thema's leefbaar loon en leefbaar inkomen, biodiversiteit en de energietransitie. Daarnaast wordt voor aandelenbeleggingen gestemd op aandeelhoudersvergaderingen over onderwerpen als goed ondernemingsbestuur en klimaat.

Op de website van PME is de [verklaring](#) te vinden over hoe wordt omgegaan met de belangrijkste negatieve effecten van beleggingen.

2.3 Welke beleggingsstrategie volgt dit financiële product?

PME heeft per beleggingscategorie bepaald hoe het best de duurzame ambities kunnen worden bereikt. Dit is uitgebreid beschreven in PME Beleid verantwoord beleggen en betrokken aandeelhouderschap. Dat is te [hier](#) te vinden.

2.4 Wat zijn de bindende elementen van de beleggingsstrategie die wordt gebruikt om de beleggingen te selecteren om elk van de milieu- of sociale kenmerken te bereiken die door dit financiële product worden bevorderd?

- In het maatschappelijk verantwoord beleggen beleid van PME zijn de volgende bindende elementen opgenomen:
- PME belegt alleen in bedrijven met een minimale ondergrens op ESG-gebied. Om de ESG-prestatie van bedrijven te beoordelen, maakt PME onder andere gebruik van ESG data van dataproviders.
- PME hanteert een landenraamwerk voor de keuze van staatsobligaties en sluit op basis van dat raamwerk een significant deel van het Emerging Market Debt universum uit. Met dit raamwerk toetst PME een overheid aan de hand van financiële en maatschappelijke aspecten. Voor laatstgenoemde maakt PME gebruik van de Corruption Perception Index van Transparency International, de Democracy Index van de Economist Intelligence Unit, de Vulnerability en Readiness score van de Notre Dame Global Adaptation Initiative en de Human Development Index van de United Nations Development Programme.

- PME heeft als doel om in 2025 de CO₂-uitstoot van onze beleggingsportefeuille te halveren ten opzicht van 2015.
- PME kent een uitsluitingsbeleid dat bindend is. PME belegt niet in staatsobligaties of ondernemingen die zijn uitgesloten op grond van het uitsluitingsbeleid. Dit betreft onder andere bedrijven in de sectoren: gas en olie, steenkool, teerzandolie, tabak, controversiële wapens, handvuurwapens voor civiel gebruik, en bont. Het landenuitsluitingsbeleid is gebaseerd op de naleving van internationale verdragen waar Nederland partij bij is. Dit geldt voor de beleggingscategorie staatsobligaties. Het volledige uitsluitingsbeleid is [hier](#) te vinden.
- PME ziet erop toe dat (externe) vermogensbeheerders op dezelfde manier met verantwoord beleggen omgaan als PME. PME houdt hier rekening mee bij de selectie- en monitoring van externe vermogensbeheerders. Vermogensbeheerders dienen ondertekenaar te zijn van de UN Principles for Responsible Investment (UNPRI), een duidelijk klimaatbeleid te hebben en een goed proces van klimaatintegratie te hanteren voor de beleggingen. Hier wordt jaarlijks op gemonitord.
- Voor vastgoedmanagers is deelname aan de duurzaamheidsbenchmark GRESB verplicht.

2.5 Wat is het beleid om de goede governancepraktijken van de ondernemingen waarin is belegd te beoordelen?

PME belegt alleen in bedrijven met een minimale ondergrens op ESG-gebied. Om de ESG-prestatie van bedrijven te beoordelen, maakt PME onder andere gebruik van ESG-data van dataproviders. Belangrijke ESG factoren die onderdeel zijn van de analyse zijn: samenstelling van het bestuur, beloningsbeleid, eigendomsstructuur, verslaggeving, ethiek en fraude, concurrentievervalsing, corruptie en instabiliteit, instabiliteit van het financieel systeem en belastingtransparantie.

Ook spreekt PME, gebruikmakend van zijn aandeelhoudersrechten, ondernemingen aan op hun verantwoordelijkheid voor langetermijnwaardecreatie voor alle stakeholders. Zo draagt PME bij aan goed ondernemerschap en goed ondernemingsbestuur.

Tot slot voert PME een dialoog met ondernemingen als we zorgen hebben over een controverser of over de strategie van de onderneming. Als de dialoog niet leidt tot verbetering, of als een onderneming niet met ons in gesprek wil, komt de onderneming op onze uitsluitingslijst.

2.6 Wat is het streefpercentage naar duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling conform de EU Taxonomie?

Elk bedrijf voert activiteiten uit. Het ene bedrijf maakt cement en het andere produceert auto's. De Europese Unie heeft bepaald welke activiteiten zij goed voor het milieu (ecologisch duurzaam) vindt. Dat wil zeggen welke activiteiten bijdragen aan een schonere en groenere wereld. PME vindt het van groot belang te beleggen in economische activiteiten die ecologisch duurzaam zijn. Op deze manier kan PME bijdragen aan een duurzaam pensioen. De Europese Unie vraagt pensioenfondsen om vanaf 2022 aan te geven welk deel van hun beleggingen ecologisch duurzaam zijn. PME kan dit percentage nog niet publiceren omdat de EU nog niet volledig heeft gedefinieerd welke activiteiten duurzaam zijn, en omdat er nog onvoldoende data beschikbaar zijn van bedrijven. Om te bepalen of een activiteit ecologisch duurzaam is, is er veel informatie nodig over deze activiteit. Bedrijven moeten deze informatie in de loop van 2022 en 2023 gaan publiceren. Op dat moment wordt duidelijk welke bedrijven volgens de definitie ecologisch duurzaam zijn, en welke niet. Op basis van die informatie kan PME vervolgens aangeven welk deel van haar beleggingen wordt belegd in ecologisch duurzame activiteiten. PME zal in de loop van 2022, op basis van de dan beschikbare data, meten welk deel van de beleggingen ecologisch duurzaam is.

2.7 Kan ik online meer productspecifieke informatie vinden?

Meer productspecifieke informatie is te vinden op de website: <https://www.PME.nl/>